

Pärandiga arvestamine üldplaneeringu koostamisel

Põlva valla üldplaneeringu koostamise näitel

Veebinar 19. mail 2021

Seisukohad ja vaatenurgad

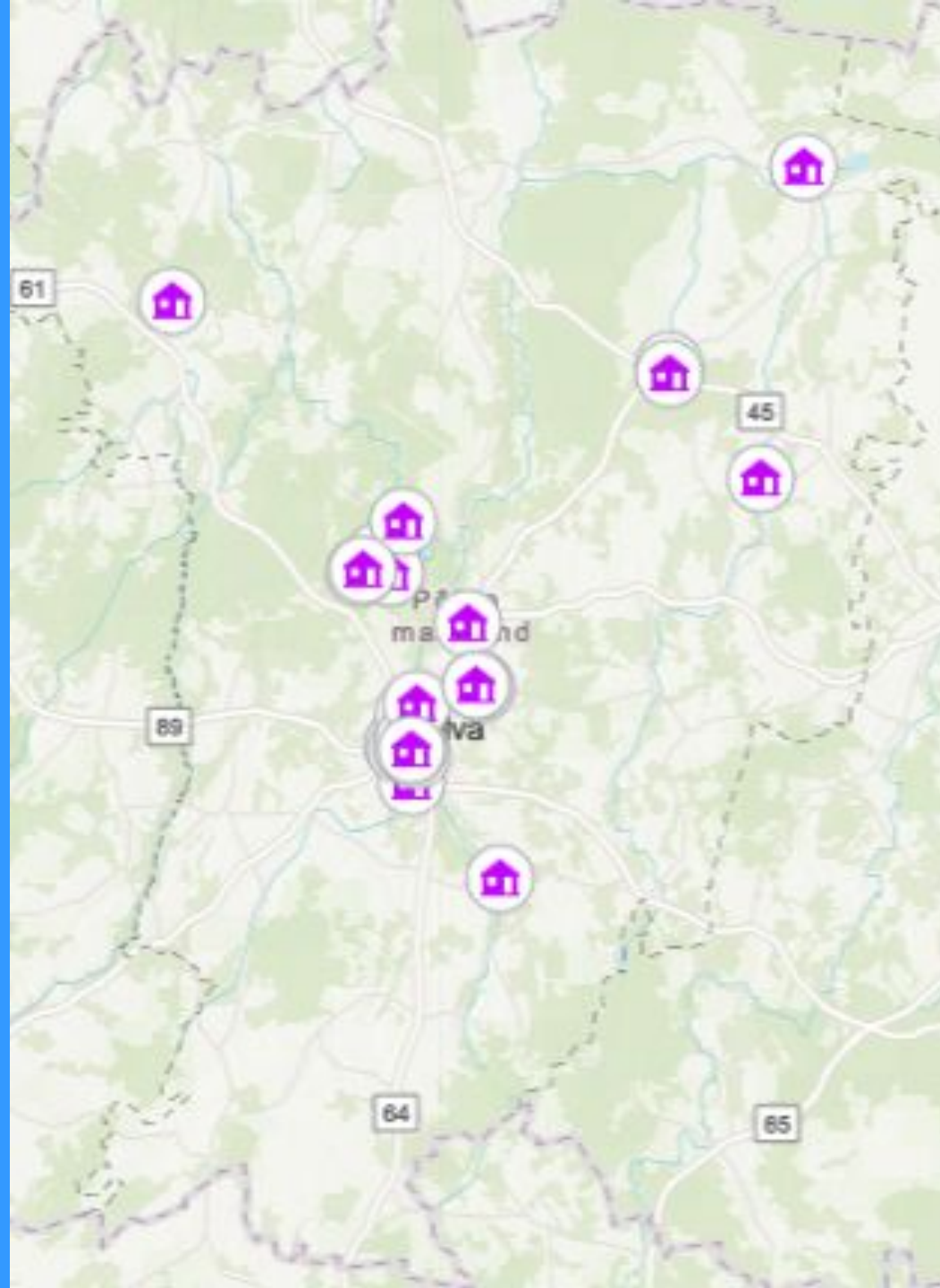
Muinsuskaitseameti sisend üldplaneeringu lähteseisukohtadele:

- ✓ Mälestiste kasutuses hoidmine ja kasutuseeta mälestistele uue funktsiooni leidmine peaks olema valla üldplaneeringus käsitletav teema.
- ✓ Piirkondi, kus arheoloogiamälestiste kontsentratsioon on eriti suur, tuleb arvestada mälestistele sobiliku keskkonna säilitamisega ning asjaoluga, et muinas- ja keskaegsete asustuskeskuste läheduses võib olla veel leidmata kultuuriväärtusi.
- ✓ Soovitav on läbi viia täiendavaid inventeerimisi, info kogumist kohaajaloolastelt jms.
- ✓ Lisada detailsem ülevaade vallas olevatest mälestistest ning mälestiste liikide kaupa neile muinsuskaitseadusega ettenähtud kasutustingimustest.

Kohaliku omavalitsuse seisukoht:

- ✓ PlanS § 75 lõike 2 kohaselt lähtutakse üldplaneeringuga lahendatavate ülesannete otsustamisel kohaliku omavalitsuse üksuse ruumilistest vajadustest ja planeeringu eesmärgist.
- ✓ PlanS § 74 lõige 1 sätestab: üldplaneeringu eesmärk on kogu valla või linna territooriumi või selle osa ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemine.
- ✓ Riikliku kaitse all olevate objektide ja alade seisundi analüüsimise ja kirjeldamisega peab tegelema riik, mitte omavalitsus.
- ✓ See, et olemasolevaga arvestatakse, sh kehtivate õigusaktidega, on enesestmõistetav.
- ✓ Kõike, millega arvestatakse, ei ole lõpptulemusena vaja kanda planeeringukaardile. Õigusaktid kehtivad, sõltumata nende tsiteerimisest üldplaneeringus või neist tulenevate piirangute kandmisest üldplaneeringu kaardile.
- ✓ Üldplaneering muutunud järjest enam digitaalseks (viited, lingid, WMS- ja WFS-teenus jm).

XX sajandi arhitektuuripäränd

Põlva vallas on koostöös Muinsuskaitseametiga välja valitud 25 väärtuslikku hoonet. Väärtuse kirjeldus, täiendav info ja fotod on Muinsuskaitseameti poolt.

TINGIMUSED KULTUURILOOLISELT TÄHTSATE OBJEKTIDE SÄILITAMISEKS

Hoonete ja teiste objektide säilimise ja parema eksponeerimise eesmärgil:

- * arvestatakse planeeringute ja ehitusprojektide koostamisel, samuti ehitus-, metsa- ja põllumajandustöödel jm inimtegevuse käigus objektide väärtustega ning tagatakse nende säilimine või taastatakse võimalusel nende algne kuju;

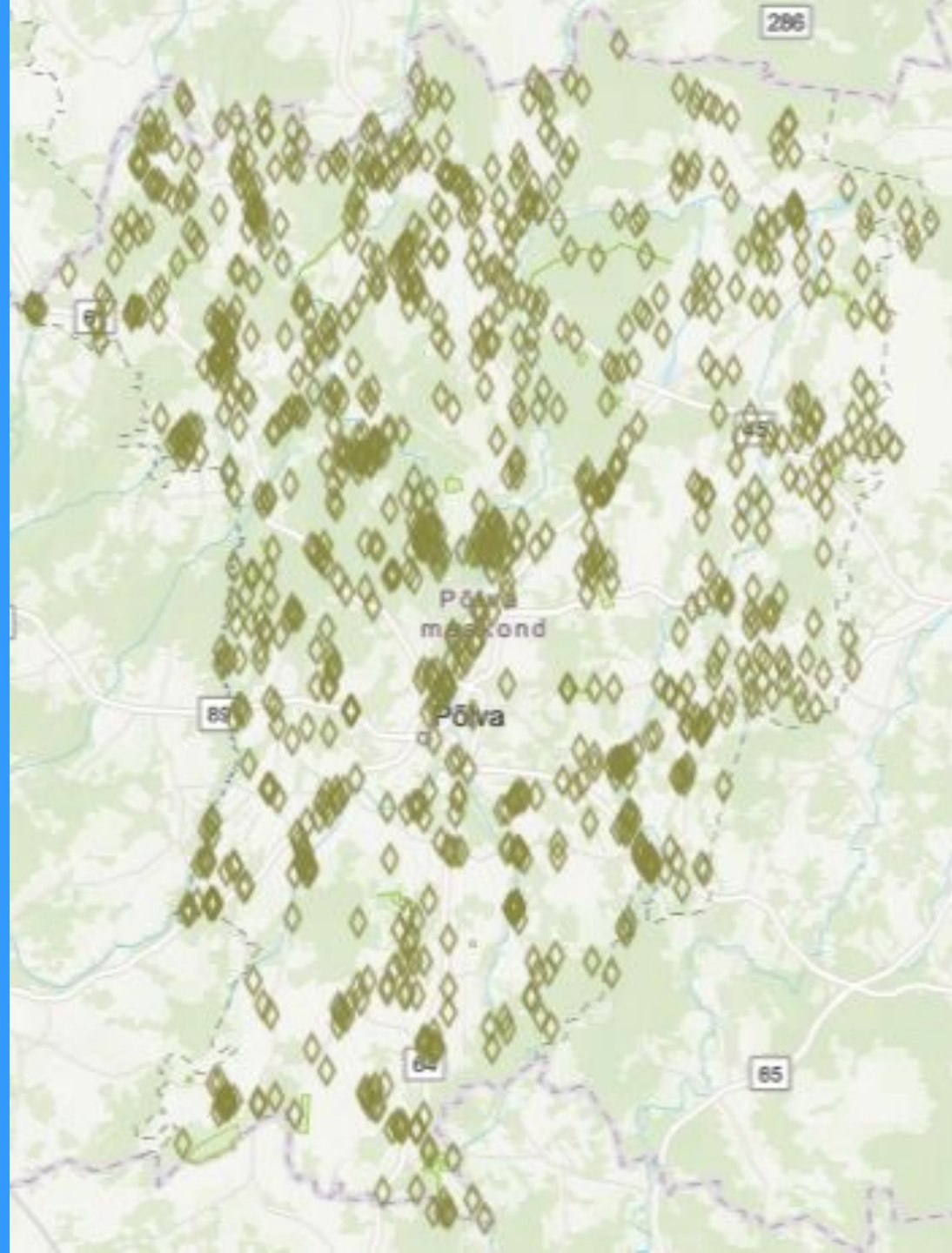
- * kavandatakse vajalikud juurdeehitused selliselt, ei rikutaks hoone terviklikkust ja üldmuljet;

- * hoitakse vaated avatud, hooldatakse ümbrust, kõrvaldatakse vajadusel neid varjutavad ning ohtlikud puud ja välditakse uue kõrghaljastuse rajamist hoonete vahetusse lähedusse;

- * oluliste hoonete lähedusse uushoonestuse kavandamisel arvestatakse vaadete säilimisega objektidele, uushoonestus sobitatakse väärtusliku hoonega arhitektuuriliselt ja mahuliselt;

- * on vallavalitsusel õigus nõuda vaadete analüüsi või seada koos valdkonna eest vastutava ametiga täiendavaid tingimusi objekti kaitseks.

Pärandkultuur ja ristipuud

Kutsusime üles külvavanemaid
teatama kultuurilooliselt
olulistest objektidest.
Ühtegi ettepanekut ei laekunud.

Põlva vallas on rohkelt ristipuid ja
esimene riikliku kaitse all olev
ristimets. Info ebaühtlane ja ei
ole alati usaldusväärne:
[Maa-ameti ristipuude rakendus](#) ja
[Hiite Maja SA kaardirakendus](#).

Nii pärandkultuuri objektid kui
ristipuud on illustreeriv
taustainfo.

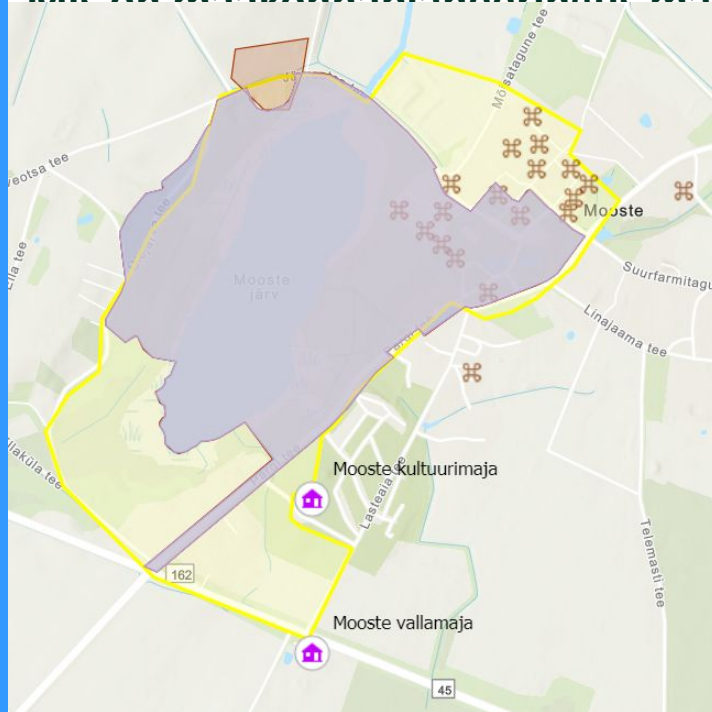
Väärtuslikud maastikud ja miljööalad

Analüüs ja koostöö:

Mis on maakonnaplaneeringus väärtuslikuks maastikuks määratud maastiku väärtus?

Mis on üldplaneeringus määratud miljööväärtusliku ala väärtus?

Mis on maakonnaplaneeringus määratud ilusate teelõikude väärtus?

Moostes on samades piirides looduskaitsealune park, muinsuskaitsealune park ja miljööväärtuslik ala, natuke erinevates piirides on määratud väärtuslik maastik.

MUINSUSKAITSEAMETI KAASABIL ON ÜLDPLANEERINGUS SÕNASTATUD TEELÕIKUDE VÄÄRTUSED:

Käesolev planeering teeb ettepaneku määratleda väärtusliku

teena **Kärsa-Akste-Kiidjärve** teelõik. Kärsa kõrtsi – üks pikemaid ja paremini säilinud, ühe talliga ja ulualuseta maantee kõrtsi Lõuna-Eestis – juures algava tee lõik Akstest Kiidjärveni ja sealt edasi ka Koorvereni, on märgitud juba Rückeri kaardil (1839) ja kulgeb siiani samal trassil. Tee piirneb Valgesoo maastikukaitsealaga ja on nauditav eelkõige männimetsade ja loogelise trassi tõttu. Tee ääres on mitmeid vanemale asutusele viitavaid mälestisi ja loodusväärtusi, piirkonna kohta on Liivi- ja Põhjasõja-aegseid legende lahingu- ja laagrikohtadest. Väärtuslik teelõik lõppeb Kiidjärvel, vesiveski, veskisilla ja mõisanargi juures.

Arheoloogiatundlikud alad

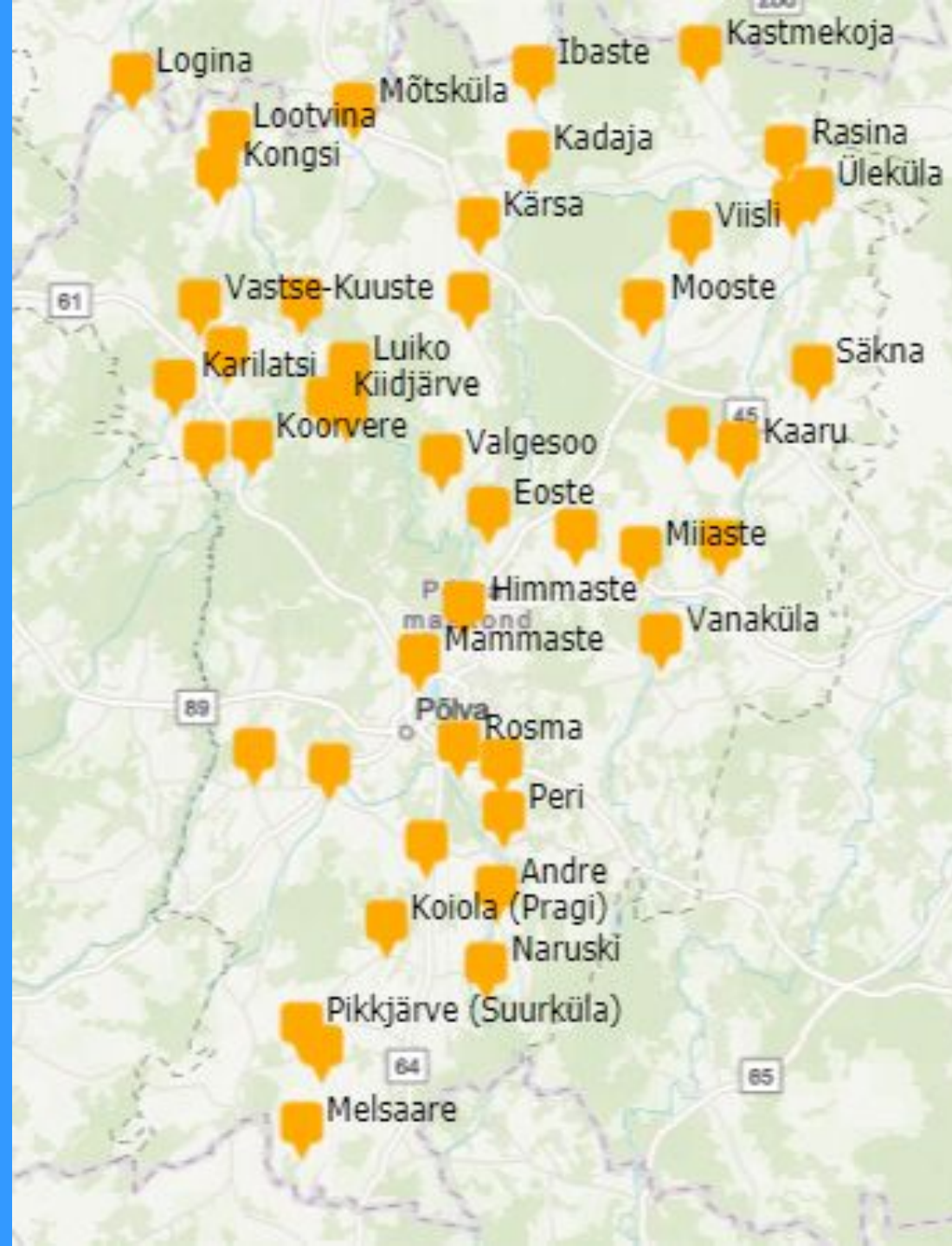
Muinsuskaitseamet koostas ja andis arheoloogiatundlike alade kaardikihi.

Selge, ülevaatlik ning arusaadav.

ÜLDPANEERINGUS:

Nendes kohtades, kus uute arheoloogiliste leidude ilmsikstuleku tõenäosus võib olla suurem, tuleb ehitus- ja kaevetöödel arvestada kultuuriväärtusega leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega. Seetõttu tuleb nendes piirkondades ehitustööde ja ka maaharimise käigus olla tavalisest tähelepanelikum, et võimalikke leide mitte kahjustada. Et tagada pärandi, mis pole veel riikliku kaitse all, kaitse, tuleb neil aladel maakasutuse muutmist kavandades teha koostööd valdkonna eest vastutava ametiga. Kui arheoloogiapärandi prognoosalal kavandatakse tegevusi, mis nõuavad keskkonnamõju hindamise läbiviimist või eelhinnangu andmist keskkonnamõju hindamise vajalikkuse osas või kui alale koostatakse detailplaneering, tuleb arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus kooskõlastada valdkonna eest vastutava ametiga.

Ajalooline asustus

Koos arheoloogiatundlike aladega saime punktikihi ajaloolise asustusega.

See kiht annab võimaluse vajadusel hajaasustuses täpsemaid ehitustingimusi seada ja sealsele asustusele rohkem tähelepanu pöörata.

Seisukohad ja vaatenurgad

Kas me usaldame üksteist?

Kas kultuuripärandiga arvestatakse?

Kas kultuuripärandile jätkub tähelepanu?

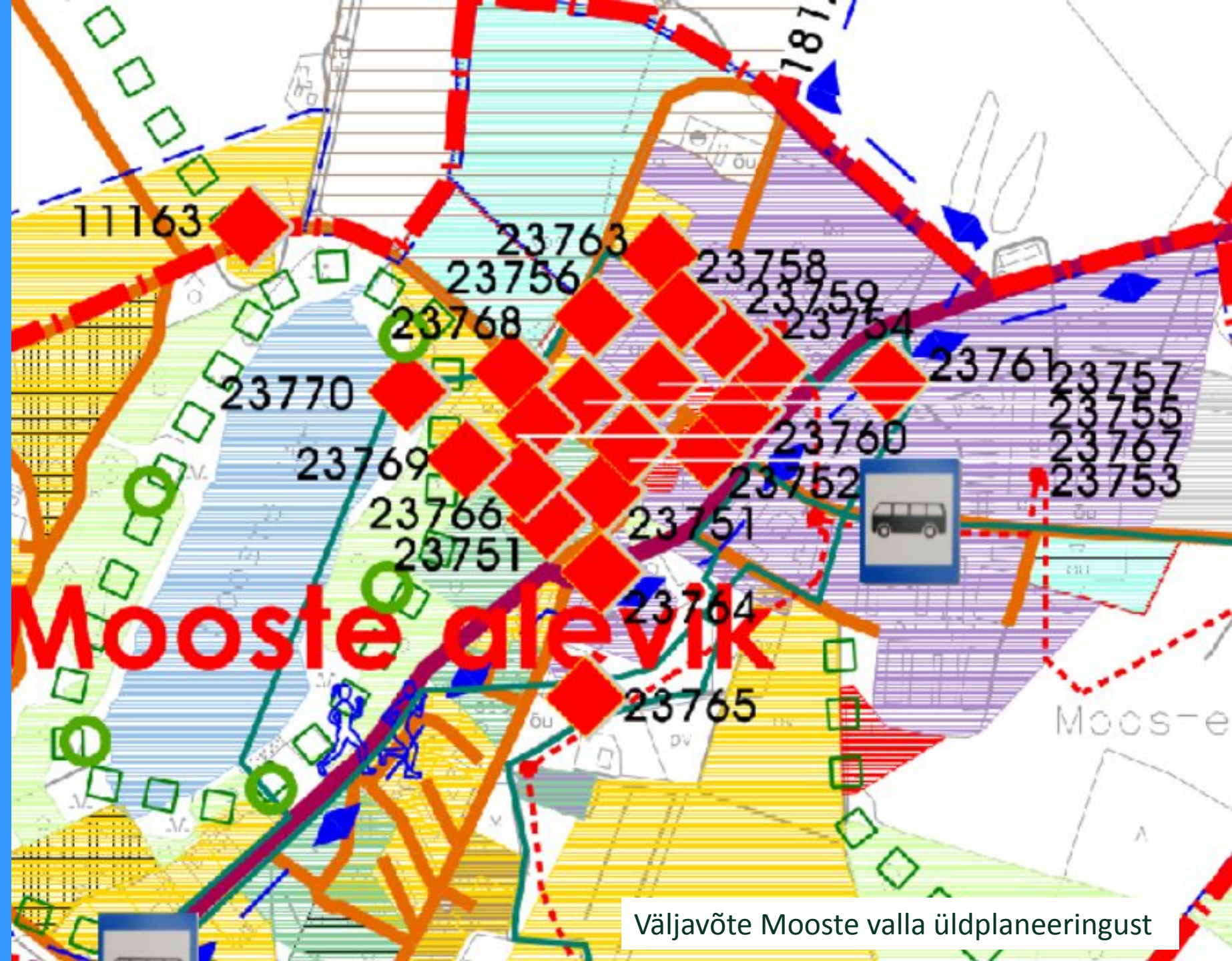
Kas me oleme piisavalt „pildil“ ja nähtavad?

Miks meid ei usaldata?

Miks meile surutrakse peale teiste tööd?

Kas kaardil kajastamine ja olukorra kirjeldamine tagab kaitse ja tähelepanu?

Seisukohad ja
vaatenurgad

Väljavõte Mooste valla üldplaneeringust

Kaardirakendus

Kultuuriväärtuste rakendus:

<https://arcg.is/0zPD9q>

Üldplaneeringu lähteseisukohad:

<https://arcg.is/05j4Kv>

Täna!

Kes minevikku ei mäleta, see elab tulevikuta.

Tiia Zuppur
Põlva Vallavalitsus
tiia.zuppur@polva.ee